

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng Thứ Bảy, ngày 4/4/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 390:

BỆNH ĐỘC CHỈ CÓ THỂ LẤY ĐƯỢC MỘT MẠNG

Hòa thượng dạy: “*Bệnh tật thế gian dẫu nghiêm trọng đến đâu cũng chỉ cướp đi một sinh mạng của chúng ta mà thôi, nhưng tham, sân, si thì sẽ tước đoạt huệ mạng của chúng ta trong nhiều đời nhiều kiếp*”. Điều này chỉ có người thấu hiểu Phật pháp mới nhận ra, còn người thế gian thường không thấy rõ. Họ mãi chìm đắm trong tham, sân, si cốt để thỏa mãn tư dục, tư lợi, tư tình, vô về cái “tôi” và những thứ thuộc về “tôi”. Người đời thường y theo ba độc này mà khởi tâm động niệm; còn người học Phật chúng ta phải nương theo giáo huấn của Đức Phật để sống, làm việc và đối nhân xử thế. Mỗi tâm niệm khởi lên đều phải tương ứng với sự bình đẳng, thanh tịnh và từ bi.

Thế nhưng trong thực tế, con người ở thế gian vẫn không ngừng tham lam. Ngay cả những thứ không thuộc về mình, họ vẫn khởi tâm tham cầu, cưỡng đoạt, từ đó gây ra vô vàn phiền toái. Mọi chướng ngại xung quanh đều bắt nguồn từ lòng tham của ta và của người. Giữa cá nhân với nhau đã nảy sinh những xung đột không nhỏ, hướng hồ là trên bình diện quốc tế. Thời gian qua, chúng ta chứng kiến người dân khắp nơi chịu nhiều ảnh hưởng nặng nề. Cội nguồn của mọi thảm kịch đều xuất phát từ lòng tham; chỉ vì sự tham lam của một số ít người mà gieo rắc khổ đau cho toàn nhân loại.

Kinh Phật chỉ rõ: Thiện căn của thế gian gồm ba điều là không tham, không sân, không si. Ngược lại, tham, sân, si được gọi là ba thứ “bệnh độc” phiền não. Tâm tham chiêu cảm quả báo ngã quý, tâm sân chiêu cảm quả báo địa ngục, tâm si mê chiêu cảm quả báo súc sanh. Một khi đã rơi vào ba đường ác thì vô vàn thống khổ; sa chân vào thì dễ nhưng ngày thoát ra lại vô cùng gian nan. Do đó, nhà Phật dạy chúng ta một triết lý rất thâm sâu: “Nhìn thấu, buông xuống”. Vạn sự tùy duyên, không nên khiên cưỡng. Phạm là việc thiện thì cần làm, đủ duyên thì tiến hành, không đủ duyên thì dừng lại. Thậm chí, việc tốt mình đang làm mà

có người khác muốn gánh vác, ta cũng hoan hỉ nhường lại. Khi đã phát tâm chí công vô tư, dẫu hoàn cảnh không cho phép tiếp tục cống hiến—dù là dự định 5 năm, 10 năm hay 20 năm—ta cũng nhẹ nhàng buông xả. Hòa thượng dạy rằng, ngay lúc đó, “công đức làm việc thiện của ta đã viên mãn”. Giữ được tâm thái như vậy thì tham, sân, si sẽ không có cơ hội khởi sinh. Đạo lý này đòi hỏi chúng ta phải “tham cứu và thấu triệt”, chứ nghe thoáng qua khó lòng lĩnh hội trọn vẹn.

Từ lời dạy của Hòa thượng, chúng ta nhận ra mấu chốt cốt lõi: Mọi điều ác trên thế gian đều nảy sinh từ tham, sân, si; và mọi điều thiện đều bắt nguồn từ vô tham, vô sân, vô si. Biết được điều này, chúng ta phải “hạ thủ công phu” ngay tại gốc rễ. Giống như một vị lương y giỏi, khi bắt đúng mạch, trị đúng gốc bệnh thì bệnh mới thuyên giảm. Ngược lại, đau dạ dày chỉ lo chữa dạ dày, đau tim chỉ tập trung chữa tim mà bỏ qua nguyên nhân sâu xa thì chỉ chuốc lấy hậu quả đáng tiếc. Chẳng hạn, có một bà cụ đi lại khó khăn, chân teo dần nhưng lại một mực cho rằng mình bị “ma bắt” và nhờ người cúng bái trừ tà. Thực chất, nguyên nhân là do bà ăn uống quá kham khổ, thiếu chất trầm trọng dẫn đến suy nhược và thoái hóa thần kinh tọa. Bắt sai bệnh, trị sai chỗ chỉ khiến sức khỏe hao mòn, thậm chí mất mạng oan uổng.

Việc học Phật cũng tương tự như vậy. Nếu không nhận ra cội rễ của ác pháp nằm ở tham, sân, si để đối trị, thì dù ngày ngày tu hành, tụng niệm, chúng ta vẫn chìm đắm trong đau khổ. Chúng ta tu hành mãi mà không có pháp lực là do đâu? Là vì ta vẫn để ba độc phát tác, chi phối mọi hành động và cách đối nhân xử thế. Vậy làm thế nào để đoạn trừ ba độc này? Đức Phật răn dạy: “Cần tu Giới - Định - Tuệ, dập tắt tham - sân - si”. Trọng tâm là phải dứt trừ ba độc trước. Nếu bỏ qua bước nền tảng này mà vội vã đi sâu vào một pháp môn tu tập nào đó, thì kết quả cũng giống như việc “chữa bệnh từ ngọn”. Chặt ngọn này nó mọc ra hai, chặt hai nó sinh ra bốn; chỉ có nhổ tận gốc rễ thì mầm mống mới không còn chỗ nảy sinh.

Hãy quán xét lại bản thân: Có phải khi xưa chưa có cơ hội tiếp xúc với danh lợi, ta ngỡ mình thanh cao, không màng vật chất; nhưng khi cơ duyên đến, ta lại dễ dàng sa ngã, hưởng thụ, thậm chí lòng tham còn bùng phát mãnh liệt hơn trước? Đôi khi ta hiểu rõ thế gian là vô thường, vô ngã, nhưng chỉ được một thời gian rồi lại lãng quên, lại lầm tưởng mọi thứ vinh hoa, tiền tài đều là thật. Điều

đó chứng tỏ ta chưa thực sự “nhìn thấu”, mà chưa nhìn thấu thì làm sao “buông xuống”?

Nhiều người thường khuyên nhau niệm Phật cầu vãng sanh. Điều đó đúng, niệm Phật chân chính chắc chắn sẽ được vãng sanh. Thế nhưng, đa phần hành giả vẫn dùng tâm tham, sân, si để niệm. Niệm Phật mà tâm vẫn ôm ấp ảo danh, dục vọng thì đúng như lời cổ đức dạy: “*Đau mòn rát họng chỉ uống công!*”. Niệm Phật cầu phước báu nhân thiên, cầu tài lộc, bình an, sức khỏe hay tuổi thọ, thậm chí cầu sinh lên cõi trời đều là những việc quá nhỏ bé so với sự vãng sanh Tịnh Độ, giải thoát luân hồi.

Hòa thượng dạy rằng: “***Pháp môn Tịnh Độ tuy không đòi hỏi hành giả phải đoạn trừ hoàn toàn phiền não ngay lập tức, nhưng bắt buộc phải hàng phục được phiền não***”. Muốn một câu “A Di Đà Phật” phát sinh năng lực, hành giả phải chế ngự được tham, sân, si. Khắc phục nghĩa là không tạo cơ hội cho chúng dậy khởi; hễ niệm ác vừa dậy khởi lên thì ta liền dùng câu Phật hiệu để dập tắt ngay lập tức. Đem chánh pháp trao cho người có duyên, dầu chỉ một vài người hoan hỉ tiếp nhận, thành tâm niệm Phật trọn vẹn không nghi ngờ, cũng vô cùng trân quý; còn hơn nói với hàng chục người mà tâm trí họ hời hợt như “nước đổ lá khoai”. Tựu trung lại, triệt tiêu sự dậy khởi của phiền não ngay trong đời sống hàng ngày mới chính là cốt lõi của việc tu hành.

Hòa thượng giảng: “***Chúng ta phải khắc phục được tham, sân, si thì công phu niệm Phật mới có lực. Khi ta có thể áp chế, không để tham, sân, si khởi tác dụng, thì việc niệm Phật mới giúp ta 'đời nghiệp vãng sanh'***”. “Đời nghiệp vãng sanh” nghĩa là mang theo nghiệp cũ để vãng sanh. Nghiệp cũ là những tội lỗi ta đã tạo ra trước khi biết đến sự tu tập. Kể từ ngày phát tâm niệm Phật, ta không được phép tái phạm nữa. Nếu miệng niệm Phật mà thân tâm vẫn tạo ác nghiệp, thì đó không còn là nghiệp cũ mà là nghiệp mới. Do đó, tôi thường khuyên mọi người: không thể có chuyện “tà tà niệm Phật, tà tà tạo nghiệp” mà đòi “tà tà vãng sanh”. Nếu có vãng, thì cũng chỉ là luân hồi sinh tử vãng lai mà thôi.

Người học Phật nhất định phải chuyển hóa được những tập khí phiền não, xấu ác của bản thân. Nếu đã tu học năm năm, mười năm mà tập khí cũ vẫn hiện hành, ta vẫn buông xuôi làm theo chúng, thì việc tu học đã hoàn toàn sai lệch. Thực tế, có rất nhiều người thiếu sự thành khẩn, không có quyết tâm khắc chế tập

khí của chính mình. Ta tưởng người ngoài không biết, nhưng kỳ thực họ nhìn thấu rất rõ. Bởi lẽ, cứ đung chuyện là ta hành xử tùy tiện, đung đâu dính mắc đó. Không những không khắc chế, ta còn để mặc cho phiền não dấy khởi và dẫn dắt bản thân. Như vậy thì làm sao có sự tiến bộ? Trái lại, ta đang ngày càng thụt lùi, trượt dài trên con đường tu học, trượt từ nấc này xuống nấc khác. Nếu không có năng lực đối trị và khắc chế tập khí xấu, thì xem như ta chưa từng tu hành thực sự.

Hôm trước, có người gọi điện cho tôi sau một năm thực hành sám hối. Biết sám hối là điều đáng quý, nhưng không thể có chuyện làm sai rồi sám hối, sám hối xong lại tiếp tục làm sai. Nếu cứ lặp lại vòng luẩn quẩn đó, biết bao giờ ta mới tiến bộ? Đặc biệt là với những trọng tội như sát sinh, trộm cắp, tà dâm; chỉ một lần vi phạm là đánh mất toàn bộ tâm thanh tịnh. Phạm lỗi rồi ăn năn, nhưng sau đó lại tái phạm để rồi lại phải sám hối, thì sự sám hối ấy hoàn toàn vô nghĩa.

Người xưa có dạy, đối với tập khí xấu của chính mình phải “đuổi cùng giết tận”. Trái lại, đối với người khác thì phải khoan dung ba phần, bảy phần, thậm chí là bao dung trọn vẹn. Còn với phiền não của bản thân, tuyệt đối không được tạo cơ hội cho nó dấy khởi. Nếu vẫn để tập khí chi phối, thì mọi hình thức tu hành bề ngoài cũng chỉ để “trưng bày” cho dễ coi, chứ hoàn toàn không mang lại kết quả thực chất.

Hòa thượng chỉ dạy: **“*Những đồng tu chân thật học Phật phải hạ thủ công phu ngay tại việc đoạn trừ tham, sân, si. Phải nhổ cỏ tận gốc, không để chúng dấy khởi*”**. Phương pháp diệt trừ ba độc này chính là tu học “Giới - Định - Tuệ”. *Giới* sinh tâm thanh tịnh, *Định* sinh tâm bình đẳng, *Tuệ* chính là sự giác ngộ. Tâm thanh tịnh có thể phá trừ được lòng tham; tâm bình đẳng có thể hóa giải được sự sân hận; và sự giác ngộ có thể phá tan bức màn vô minh, ngu si.

Người chân thật tu hành trong nhà Phật phải lấy việc diệt trừ tham, sân, si làm cội gốc để hạ thủ công phu. Nếu không bắt đầu từ đây, tức là ta đã đi sai đường, chỉ tu từ phần ngọn mà bỏ quên phần gốc. Nếu tu hành học Phật không nhắm vào cội rễ này, suốt ngày chỉ niệm Phật suông mà vẫn dung túng cho tham, sân, si phát tác, thì đúng như lời chư Tổ cảnh tỉnh: **“*Đau mòn rát họng chỉ uống công!*”**.

Ngày nay, nhiều người thường thích bàn luận về những cảnh giới ảo diệu, những thành tựu cao siêu nhưng lại lơ đi việc đối trị tập khí xấu ác của chính mình. Đó là nguyên nhân giải thích vì sao tu hành mãi mà không có thành tựu. Niệm Phật mà vẫn tham, sân, si; làm việc hàng ngày vẫn trái luật nhân quả mà vẫn tự nhận là đang tu.

Hòa thượng thường nhắc nhở: **“Người học Phật phải sống y theo giáo huấn của Đức Phật”**. Trong đời sống sinh hoạt, giao tiếp và đối nhân xử thế hàng ngày, nếu ta luôn y cứ vào lời Phật dạy thì ở bất cứ nơi đâu cũng có thể mang lại lợi ích cho chúng sinh. Tự quán chiếu lại, ta sẽ thấy rõ ai là người đang thực sự cống hiến vì lợi ích chung, ai là kẻ chỉ gây tổn hại và thiệt thòi cho người khác. Hòa thượng khẳng định, khi mỗi tâm niệm khởi lên đều tương ứng với *Thanh tịnh - Bình đẳng - Giác*, thì tham, sân, si sẽ tự động tan biến.

Bài học này một lần nữa cảnh tỉnh chúng ta: Bệnh tật thể gian dù hiểm nghèo đến đâu cũng chỉ cướp đi một mạng sống ở đời này; nhưng nếu cứ chìm đắm trong tham, sân, si, chúng sẽ tước đoạt huệ mạng của ta, khiến ta đời đời kiếp kiếp đoạ lạc trong ba đường ác. Một khi đã rơi vào ác đạo, biết bao lâu sau mới có cơ hội mang lại thân người? Có được thân người rồi mà lại được nghe chánh pháp, quả thực là “khó trong muôn cái khó”.

Thế nhưng, có những người vô cùng may mắn và đáng ngưỡng mộ. Vừa khuyên họ niệm Phật là họ thật thà niệm ngay tức khắc. Đó chính là những người có đủ thiện căn, phước đức và nhân duyên. Hội đủ ba yếu tố này thì việc vãng sanh Tây Phương Cực Lạc là điều chắc chắn. Nhìn lại mình, đôi khi chúng ta còn thua xa họ; ta nói tin Phật nhưng không thật sự đem ra thực hành, còn họ đâu chưa từng nghe, nhưng vừa nghe hiểu là liền bắt tay vào làm ngay. Đó mới thực sự là thiện căn sâu dày.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!